

Mirosław Wasilewski, Piotr Zabadała

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wartość i zużycie środków trwałych w ujęciu sektorowym

Wstęp

Prowadzenie działalności gospodarczej wymaga posiadania środków trwałych. Odpowiednie dysponowanie środkami rzeczowymi zasadniczo wpływa na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Definicja środków trwałych została ujęta w ustawie o rachunkowości z dnia 29 stycznia 1994 r. (art. 3 ust. 1 pkt 11; art. 31; art. 32). W myśl tej ustawy są rzeczowe aktywa trwałe, które spełniają następujące warunki: przewidywany okresie ekonomicznej użyteczności jest dłuższy niż rok, są kompletne i zdatne do użytku oraz są przeznaczone na potrzeby jednostki. Z kolei ustawy podatkowe nie definiują pojęcia środki trwałe. Dla potrzeb podatkowych wydano Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 stycznia 1997r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. nr 6, poz. 35, i nr 14, poz.78 oraz z 1999r. nr 6, poz. 39 i nr 100, poz. 1175). Natomiast w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 5a pkt 2) i w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych (art. 4a pkt 2) znajduje się jedynie definicja „składników majątkowych”. Zgodnie z tymi przepisami, przez składniki majątkowe rozumie się aktywa w rozumieniu ustawy o rachunkowości, pomniejszone o przejęte długi funkcjonalne, związane z prowadzoną działalnością gospodarczą zbywcy, o ile długi te nie zostały uwzględnione w cenie nabycia, określonej w art. 22g ust. 3 podatku dochodowym od osób fizycznych (PDOF) i art. 16g ust 3 podatku dochodowym od osób prawnych (PDOP). Aktywa w rozumieniu ustawy o rachunkowości oznaczają kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych.

Pojęcie środków trwałych w ustawie o rachunkowości w zasadzie zbieżne jest z pojęciem tych środków na gruncie prawa podatkowego. Między reżimem podatkowym, a bilansowym występują jednak różnice, wyrażające się na przykład w sposobie grupowania określonych składników majątku (spółdzielcze prawo do lokalu w prawie podatkowym zaliczane jest do wartości niematerialnych

i prawnych, a nie do środków trwałych czy różnicowania ich pod względem podlegania amortyzacji w ogóle (grunty podlegają amortyzacji bilansowej, podczas gdy podatkowej już nie) [Pacyna 2007, s. 24].

Struktura kapitałowo-majątkowa przedsiębiorstw ma wpływ na ich kondycję finansową [Bórawski 2008, s. 215]. Również wielkość i jakość posiadanego przez przedsiębiorstwo majątku przesądza o jego możliwościach rozwojowych. Jakość majątku oznacza zdolność przedsiębiorstwa do osiągnięcia „zadawalającej” efektywności. Ponadto majątek przedsiębiorstwa świadczy o nowoczesności, elastyczności oraz możliwości doskonalenia procesów przedsiębiorstwa [Polaček 2006, s. 139]. Dlatego jednym z najważniejszych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstwa na rynku jest optymalizacja procesu zarządzania składnikami bilansu majątkowego [Gasza, Kalinowski, Mizera, Skowroński 1994, s. 85].

Optymalne wykorzystanie środków trwałych zdaniem Janasza [1993, s. 17] polega na działaniu zmierzającym do poszukiwania postępowania najkorzystniejszego z punktu widzenia przyjętego kryterium np. maksimum nadwyżki akumulacyjnej przy danych zasobach, największego zysku, najmniejszych nakładów oraz największej wydajności.

Z punktu widzenia gospodarowania środkami trwałymi Borowiecki [1988, s. 25] uważa, iż we współczesnym przedsiębiorstwie należy szukać takich rozwiązań w sferze gospodarki majątkiem trwałym, które by pozwalały na uzyskanie obniżki kosztów własnych, z drugiej natomiast strony nie dopuszczały do nadmiernego zużycia i dekapitalizacji aparatu produkcyjnego.

Zasoby majątkowe muszą być dopasowane do realizacji celów zamierzonych przez przedsiębiorstwo. Analiza sytuacji majątkowej przedsiębiorstwa ma znaczenie jako czynnik informacji i oceny. Jej wyniki stanowią podstawę do weryfikacji słuszności decyzji podjętych w przeszłości, jak również ustalenia punktu wyjścia zamierzeń bieżących i przyszłościowych [Klepacki, Boratyńska 2003, s. 89]. Analiza struktury i zmian aktywów może być podstawą oceny płynności majątkowej, wpływającej z kolei na ocenę wypłacalności, szczególnie krótkoterminowej [Żurek 2007, s. 308]. Dlatego, jednym z najistotniejszych elementów oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa jest płynność finansowa. Jak podają Wasilewski i Zabolotny [2007, s. 23] strategia płynności finansowej związana jest z podejmowaniem kluczowych decyzji majątkowych i finansowych, determinujących tempo rozwoju przedsiębiorstw w ramach całkowitej strategii rynkowej.

W toku prowadzonej działalności środki trwałe podlegają zużyciu ekonomicznemu. Oznacza to, iż majątek trwały zmniejsza swoją wartość ekonomiczną. W związku z tym, aby majątek trwały był wykorzystywany efektywnie przez długi okres czasu niezbędne jest, aby był systematycznie odtwarzany. Przy ocenie efektywności majątku trwałego należy skoncentrować się na wartości netto w bilansie majątkowym, Jest to zatem ujęcie statyczne, natomiast efekt wyniko-

wy działalności gospodarstwa rolniczego obejmuje dłuższy okres (na ogół rok) [Wasilewski 2005, s. 58].

Środki trwałe ujmuje się w księgach rachunkowych (na kontach syntetycznych i analitycznych) zawsze w wartości początkowej. Składniki środków trwałych przedstawionych w bilansie wykazywane są w wartości netto. Czyli wartość brutto jest pomniejszenia o łączne odpisy amortyzacyjne oraz kwoty odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości. Zasady początkowego ujęcia rzeczowych aktywów trwałych reguluje art. 28 Ustawy o Rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz.U. Nr 76, poz. 694 z późn. zm.). Art. 28 ust.1 pkt 1 stwierdza, że wyceny należy dokonywać, opierając się na dwóch metodach: cen nabycia bądź kosztów wytworzenia. W celu ustalenia ceny nabycia należy od bazowej kwoty należnej sprzedawcy odjąć podlegający odliczeniu podatek VAT. Dodatkowo, jeżeli środek trwały został zakupiony za granicą należy odjąć akcyzę i wszelkiego rodzaju rabaty i upusty uzyskane przez nabywcę. Następnie do uzyskanej kwoty dodajemy wszelkiego rodzaju koszty wynikające z zakupu oraz adaptacji danego składnika. Są to koszty m.in. transportu, załadunku, wyładunku czy przechowywania środka trwałego. Podobne regulacje odnoszące się do początkowego ujęcia rzeczowych aktywów trwałych zawarte zostały w Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) 16. MSR stwierdza, iż składniki majątku trwałego powinny być wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Za cenę nabycia lub koszt wytworzenia uważa się kwotę zapłaconych środków pieniężnych lub ekwiwalentów bądź wartość godziwą innych dóbr przekazanych z tytułu nabycia składnika aktywów w momencie jego nabycia lub wytworzenia lub, tam gdzie ma to zastosowanie, jest wartością przypisaną do danego składnika aktywów w momencie początkowego ujęcia wynikającego z wymogów innych MSR i Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) [Międzynarodowe Standardy 2004, s. 1011].

Przedsiębiorstwa powinny dążyć do jak najpełniejszego wykorzystania posiadanych zasobów trwałych, ponieważ jest to istotny czynnik wpływający na ekonomiczną efektywność prowadzonej działalności gospodarczej [Marek 2008, s.143]. Ogólną sytuację w zakresie wykorzystania środków trwałych charakteryzują wskaźniki produktywności. Wskaźniki te przedstawiają relację między wyposażeniem przedsiębiorstwa w środki trwałe, ich wykorzystaniem, a uzyskanymi wynikami produkcyjnymi. Odpowiednia analiza efektywności gospodarowania środkami trwałymi wpływa na wyniki produkcyjne i finansowe przedsiębiorstwa. Dlatego dla kierownika jednostki ważne jest ujawnienie rezerw w środkach trwałych i wskazanie możliwości lepszego ich wykorzystania. Niewykorzystane zdolności produkcyjne obniżają poziom produkcji oraz zwiększają koszty. Przedsiębiorstwa, zatem powinny zmierzać do optymalnego wykorzystania środków trwałych.

Celem badań jest określenie kształtowania się wartości netto środków trwałych w poszczególnych sektorach gospodarki, ich stopnia zużycia oraz wartości brutto inwestycji. Analizie poddano branże, w których wyszczególniono wartości netto środków trwałych oraz stopień ich zużycia. Okres badań obejmuje lata 2005-2007. Dane empiryczne pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Wyniki badań

W tabeli 1 przedstawiono kształtowanie się wartości netto środków trwałych w poszczególnych działach gospodarki. Jednym z elementów determinujących sprawność ekonomiczną jest wielkość i struktura majątku wykorzystywanego w procesie produkcyjnym. Majątek trwały spełnia coraz więcej funkcji w procesie produkcyjnym. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, iż między analizowanymi grupami branż występują istotne różnice w potencjale trwałym. Najwyższą wartością netto środków trwałych charakteryzował się przemysł. Wartość środków trwałych w przemyśle w ciągu dwóch lat systematycznie wzrastała. W 2007 roku wynosiła 353 303 mln zł i w porównaniu z rokiem 2005 wzrosła o 67 714 mln zł, tj. o 22,4%. Świadczy to o wysokiej dynamice przyrostu wartości majątku trwałego. Przedsiębiorstwa inwestują w środki trwałe w momencie pojawienia się popytu wewnętrznego, jak i zamówień z rynków zewnętrznych na swoje wyroby i usługi. Dzięki rozwojowi tego sektora również inne sekcje mają możliwości przyrostu wartości środków trwałych. Dla uzupełnienia informacji w przemyśle wyszczególniono trzy dodatkowe sekcje tj. górnictwo, przetwórstwo przemysłowe i wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę. Są to działy przemysłu, w których inwestycje w środki trwałe jest największe. Potwierdziły to dane z tych podsektorów przemysłu, bowiem odnotowały zdecydowany wzrost wartości środków trwałych. Dynamika wzrostu w ciągu trzech lat kształtowała się na poziomie od 17,2% do 31,1%. Drugą branżą, co do wzrostu wartości netto środków trwałych była sekcja obsługa nieruchomości i firm. Wartość środków trwałych w tej branży w ciągu trzech lat wzrosła o 23 775 mln zł, tj. o 9,1%. Można stwierdzić, iż przyrost ten jest na zadawalającym poziomie. Największą skalę wzrostu wartości środków trwałych zanotowała branża budowlana. W 2006 roku w porównaniu z rokiem 2005 wartość środków trwałych powiększyła się o 2 258 mln zł, tj. o 11,9%, a w 2007 roku w porównaniu z rokiem 2005 o 10 837 mln zł, tj. 57,1%. Tak duży wzrost wartości oznacza dobrą koniunkturę dla tej sekcji gospodarki. Duży wzrost wartości środków trwałych zanotowała także branża działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna pozostała, w której przyrost wartości środków trwałych w ciągu dwóch lat kształtował się na poziomie 3 287 mln zł,

Tabela 1
Ogółem wartość netto środków trwałych

Lp.	Wyszczególnienie	Lata						Zmiana 2006/2005		Zmiana 2007/2005	
		2005		2006		2007		mln zł	%	mln zł	%
		mln zł	%	mln zł	%	mln zł	%				
1.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	33178	3,6	31402	3,2	31602	2,9	-1776	94,7	-1576	95,3
2.	Rybnictwo	201	0,0	207	0,0	199	0,0	6	103,0	-2	99,0
3.	Przemysł	288589	30,8	301570	31,1	353303	32,9	12981	104,5	64714	122,4
3a.	Górnictwo	18082	1,9	19227	1,9	21791	2,0	1145	106,3	3709	120,5
3b.	Przetwórstwo przemysłowe	166478	17,8	175300	17,2	195089	18,2	8822	105,3	28611	117,2
3c.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	104029	11,1	107044	11,0	136423	12,7	3015	102,9	32394	131,1
4.	Budownictwo	18977	2,1	21235	2,2	29814	2,8	2258	111,9	10837	157,1
5.	Handel i naprawy	63706	6,8	63346	6,5	68933	6,4	-360	99,4	5227	108,2
6.	Hotele i restauracje	9780	1,0	9856	1,0	11111	1,0	76	100,8	1331	113,6
7.	Transport, gospodarka magazynowa	120196	12,8	122863	12,7	132757	12,3	2667	102,2	12561	110,5
8.	Pośrednictwo finansowe	17235	1,8	16389	1,7	18130	1,7	-846	95,1	895	105,2
9.	Obsługa nieruchomości i firm	262485	28,0	270641	27,9	286260	26,7	8156	103,1	23775	109,1
10.	Administracja publiczna	40568	4,3	43580	4,5	43813	4,2	3012	107,4	3245	108,0
11.	Edukacja	32368	3,5	35090	3,6	37927	3,5	2722	108,4	5559	117,2
12.	Ochrona zdr., pomoc społeczna	18421	2,0	19962	2,1	21863	2,0	1541	108,4	3442	118,7
13.	Dział usługowa, komunalna, społeczna, indywidual., pozostała.	31067	3,3	34354	3,5	38303	3,6	3287	110,6	7236	123,3
	OGÓŁEM	936771	100,0	970495	100,0	1074015	100,0	33724	103,6	137244	114,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

a w ciągu trzech lat wartość ta zwiększyła się o 7 236 mln zł. Wzrost wartości środków trwałych w tym sektorze był wynikiem dużego rozwoju przemysłu oraz budownictwa. Niewielki wzrost wartości środków trwałych zanotowała branża handel i naprawy. Wartość środków trwałych ciągu trzech lat wzrosła zaledwie o 5 227 mln zł, tj. o 8,2%. Ta branża gospodarki nie wymaga dużych nakładów na środki trwałe. Warto jednak zauważyć, iż wzrost wartości aktywów trwałych jest na stałym poziomie. W tym sektorze nastąpi większy wzrost wartości środków trwałych, w przypadku zwiększenia się popytu wewnętrznego. Ta sektor gospodarki ma największy wpływ na zatrudnienie, dlatego ważne przedsiębiorcy zwiększali skłonność do inwestowania w środki trwałe. Nie wszystkie branże odnotowały przyrost wartości środków trwałych. Największy spadek wartości aktywów trwałych zanotowała sekcja rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo. W 2007 roku w porównaniu z rokiem 2005 spadek wyniósł 1 576 mln zł tj. o 4,8%. Za niepokojącą należy uznać sytuację utrzymywania się znacznego udziału gospodarstw, w których całkowicie zaprzestano modernizacji majątku lub modernizowano na niewielką skalę. Przyczyną regresu w modernizacji majątku w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie był spowodowany również brakiem własnych środków finansowych, stanowiących główne źródło finansowania inwestycji.

Tabela 2 przedstawia stopień zużycia netto środków trwałych. Stopień deprecjacji określa stosunek wartości zużycia do wartości brutto środków trwałych. Badania dotyczyły amortyzacji środków trwałych w latach 2005-2007. Źródłem amortyzacji zasadniczo są nakłady na środki trwałe. Przyczyną amortyzacji jest zużycie fizyczne lub ekonomiczne tych środków. Amortyzacja z jednej strony jest miernikiem zużycia środków trwałych, jak również stanowi narzędzie gromadzenia zasobów finansowych niezbędnych do reprodukcji środków trwałych. Ważne jest, aby majątek trwały był sukcesywnie odtwarzany. Nie inwestowanie w środki trwałe powoduje ich zużycie fizyczne i ekonomiczne. Najmniejszy stopień zużycia środków trwałych w poszczególnych latach odnotowała branża budowlana. Stopień zużycia w 2005 r. był na poziomie 35%, natomiast w 2007 r. 31,6%. Oznacza to spadek stopnia zużycia środków trwałych w ciągu trzech lat o 3,4 pkt %. Jest to wynikiem dużych inwestycji w nowe środki trwałe. Potwierdza to, iż w tej branży nastąpił najwyższy wzrost wartości środków trwałych. Drugą branżą, która odnotowała niską deprecjację środków trwałych to hotele i restauracje. W 2005 r. zużycie było na poziomie 30,3%, natomiast w 2007 r. 37,2%. Jest to jednak tendencja rosnąca, a więc inwestycje w majątek trwały w tym sektorze wyhamowały.

W przemyśle był największy wzrost wartości środków trwałych, a utrata wartości kształtowała się w 2005 r. na poziomie 49,6%, natomiast w 2007 r. 46,5%. Pomimo, iż tendencja była malejąca zużycie aktywów trwałych zdecydowanie było na wysokim poziomie. Warto jednak w tym sektorze zwrócić uwa-

Tabela 2
Stopień zużycia środków trwałych (%)

Lp.	Wyszczególnienie	Lata			Zmiana 2007/2005
		2005	2006	2007	
1.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	70,0	72,3	72,8	2,8
2.	Rybnictwo	43,8	45,8	45,4	1,6
3.	Przemysł	49,6	50,2	46,5	-3,1
3a	Górnictwo	54,6	54,9	54,8	0,2
3b	Przetwórstwo przemysłowe	46,9	47,6	46,9	0,0
3c	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	52,4	53,0	44,2	-8,2
4.	Budownictwo	35,0	34,9	31,6	-3,4
5.	Handel i naprawy	36,4	39,3	40,3	3,9
6.	Hotele i restauracje	30,3	32,8	37,2	7,1
7.	Transport, gospodarka magazynowa	53,6	53,1	53,3	-0,3
8.	Pośrednictwo finansowe	48,3	51,3	50,1	1,8
9.	Obsługa nieruchomości i firm	37,0	37,8	37,1	0,1
10.	Administracja publiczna	41,2	41,9	43,6	2,4
11.	Edukacja	40,6	40,3	40,2	-0,4
12.	Ochrona zdrowia i pomoc Społeczna	45,9	46,2	46,2	0,5
13.	Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	35,2	35,5	35,9	0,7
	OGÓLEM	46,2	46,2	45,5	-0,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

gę na wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę, w której zużycie środków trwałych w ciągu dwóch lat spadło o 8,2%. Wysoki poziom deprecjacji aktywów trwałych był w branży transport i gospodarka magazynowa. Zużycie środków trwałych było na stabilnym poziomie i kształtowało się w granicach 53,3% do 56,3%. Oznacza to, iż ten sektor gospodarki powinien zdecydowanie więcej inwestować w nowe środki trwałe. Największą utratą wartości aktywów trwałych odnotowano w branży rolniczej, łowieckiej i leśnej. W 2005 r. stopień zużycia środków trwałych był na poziomie 70%, a w 2007 r. 72,8%. Jest to sytuacja bardzo niekorzystna, tym bardziej, że inwestycje w nowe środki trwałe w tym sektorze były z roku na rok mniejsze.

Środki trwałe wykorzystywane w działalności gospodarczej różnią się między sobą wiekiem i okresem użytkowania. Przedsiębiorstwa dążące do zwiększenia zdolności produkcyjnych powinny modernizować i odtwarzać zużyte środki trwałe. Niedokonywanie bieżących napraw może przyczynić się do wzro-

stu kosztów w przyszłości i skrócić czas użytkowania środka trwałego. Podsumowując, można stwierdzić, iż środki trwałe będące na wyposażeniu polskich przedsiębiorstw charakteryzują się bardzo niekorzystną strukturą wieku użytkowania. Stopień ich zużycia jest bardzo wysoki. Z tego wynika, iż celem polityki przedsiębiorstw w zakresie zarządzania środkami trwałymi powinna być zmiana ich struktury ilościowej oraz przyspieszenie odnowy i likwidacji zużytych środków trwałych.

Tabela 3

Wartość brutto środków trwałych wykorzystywanych do działalności inwestycyjnej

Lp.	Sekcje	Lata						Zmiana		Zmiana	
		2005		2006		2007		2006/2005		2007/2005	
		mln zł	(%)	mln zł	(%)	mln zł	(%)	mln zł	(%)	mln zł	(%)
1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	3268	2,5	3738	2,5	4508	2,4	470	12,6	1240	27,5
2.	Rybacktwo	65	0,0	41	0,0	38	0,0	-23,9	-36,7	-26,6	-68,9
3.	Przemysł	46051	35,5	51346	34,7	62408	33,9	5295	10,3	16357	26,2
3a.	Górnictwo	3099	2,4	3688	2,5	3738	2,0	639	17,3	639	17,1
3b.	Przetw. Przemysł.	34614	26,6	38103	25,7	46347	25,1	3489	9,2	11733	25,3
3c.	Wytw.,zaop. w energię elektr.,gaz,wodę	8338	6,5	9555	6,5	12323	6,7	1217	12,7	3985	32,3
4.	Budow.	3337	2,6	5453	3,7	7895	4,3	2116	38,8	4558	57,7
5.	Handel, naprawy	13721	10,6	14895	10,1	19886	10,8	1174	7,9	6165	31,0
6.	Hotele, restaur.	931	0,7	1347	0,9	1717	0,9	416	30,9	786	45,8
7.	Transport gosp. Magazyn.	20793	16,0	22257	15,0	26457	14,4	1464	6,6	5664	21,4
8.	Pośród. finansowe	2823	2,2	3914	2,7	5842	3,2	1091	27,9	3019	51,7
9.	Obsługa nieruchomości i firm	22653	17,4	26384	17,8	33216	18,0	3731	14,2	10563	31,8
10.	Adm. publiczna	5649	4,4	6055	4,1	7527	4,1	406	6,7	1878	25,0
11.	Edukacja	3438	2,6	4117	2,8	4356	2,4	679	16,5	918	21,1
12.	Ochrona zdrowia i pomoc społ.	3053	2,4	3109	2,1	3901	2,1	56	1,8	848	21,7
13.	Dział. Usług. Kom.,spot.ind. poz.	4082	3,1	5302	3,6	6551	3,5	1229	23,0	2469	37,7
	OGÓŁEM	129864	100,0	147958	100,0	184303	100,0	18094	12,2	54439	29,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 3 przedstawia wartość brutto środków trwałych uzyskanych z działalności inwestycyjnej. Zarządzanie aktywami trwałymi przedsiębiorstwa wymaga podejmowania decyzji inwestycyjnych. Realizacja tych założeń zapewnia uzyskanie właściwej struktury majątku. Jeżeli wartość środków trwałych z działalności inwestycyjnej powiększa się oznacza to wzrost popytu. Stopień wykorzystania potencjału wytwórczego w poszczególnych sekcjach gospodarki był różnorodny. Największą wartość inwestycji w aktywa trwałe z inwestycji był w sektorze przemysłowym. W branży tej wartość środków trwałych w 2007 roku w porównaniu z rokiem 2005 powiększyła się o 16 357 mln zł, tj. 26,2%. Świadczy to o kierunku inwestycji potwierdzonym znacznym wzrostem wartości środków trwałych. W branży przemysł najwięcej w środki trwałe zainwestowano w przetwórstwo przemysłowe, gdzie wartość inwestycji powiększyła się w 2007 r. w porównaniu z rokiem 2005 o 11 733 mln zł. tj. o 25,3%. Jest to bardzo dobra tendencja, która oznacza relatywnie wysoką przychodowość majątku. Największy wzrost wartości środków trwałych z działalności inwestycyjnej odnotowała branża budowlana, w której w 2007 r. w porównaniu z 2005 rokiem powiększyła się o 4 558 mln zł tj. o 57,7%. Potwierdza, iż ten dział gospodarki rozwijał się w szybkim tempie. Kolejnym sektorem, w którym odnotowano wysoki poziom inwestycji w środki trwałe były hotele i restauracje, w której wartość środków trwałych ciągu trzech lat wzrosła o 786 mln zł tj. 45,8 %. Jedyną branżą spośród trzynastu badanych, która odnotowała spadek inwestycji w środki trwałe było rybactwo. Spadek w 2007 roku w porównaniu z rokiem 2005 wyniósł 6,6 mln zł tj. aż 68,9%. Świadczy to o dużym kryzysie w tej branży. Kryzys ten jest wynikiem zaostrzenia przepisów unijnych dotyczących połowów. Pozostałe sektory gospodarki odnotowały dość stabilny wzrost inwestycji w aktywa trwałe. Średni przyrost inwestycji w środki trwałe dla wszystkich badanych działów w 2006 r. w porównaniu z rokiem 2005 wyniósł 18 094 mln zł, tj. o 12,2 %, natomiast w 2007 roku w porównaniu z rokiem 2005 o 54 439 mln zł tj. o 29,5%. Oznacza to, iż przedsiębiorstwa chętnie inwestowały w nowe środki trwałe i dobrą koniunkturę całej gospodarki kraju.

Wnioski

W opracowaniu przedstawiono wartość, stopień zużycia oraz poziom inwestycji w środki trwałe brutto w ujęciu sektorowym. Na podstawie przeprowadzonych analiz sformułowano następujące wnioski:

1. Przedsiębiorstwa ze względu na branżę charakteryzowały się zróżnicowaną wartością netto środków trwałych. Najwyższa wartość netto środków trwałych występowała w sekcji przemysłowej. Oznacza to wysoki popyt

wewnętrzny oraz zewnętrzny na produkowane wyroby i usługi. Najwyższy wzrost wartości środków trwałych zanotowała branża budowlana, co oznacza dobrą koniunkturę dla tej sekcji gospodarki.

2. Badane grupy przedsiębiorstw są bardzo zróżnicowane, jeśli chodzi o stopień zużycia środków trwałych. Najmniejszy stopień zużycia środków trwałych w poszczególnych latach odnotowała branża „budowlana”. Jest to wynikiem poniesionych inwestycji w nowe środki trwałe, natomiast największa utrata wartości środków trwałych wystąpiła w branży „rolniczej, łowieckiej i leśnej”. Jest to spowodowane głęboką dekonunkturą w tym dziale gospodarki. Stwierdzony regres w modernizacji majątku to również wynik braku własnych środków finansowych, stanowiących główne źródło finansowania inwestycji.
3. Największą wartość inwestycji w środki trwałe był w branży przemysłowej. Jest to bardzo dobra tendencja, która oznacza relatywnie wysoką przychodowość majątku. Największy udział inwestycji w aktywa trwałe zanotowała branża budowlana. Jedną branżą, która odnotowała spadek inwestycji w środki trwałe była sekcja rybactwo. Jest to wynikiem zaostrzenia przepisów unijnych dotyczących połowów. Dla przedsiębiorstw z tej branży nie opłaca się inwestować w nowe środki trwałe.

Literatura

- BIEŃ W., NISENGOLC S.: Ewidencja środków trwałych i amortyzacji. PWE, Warszawa 1983.
- BOROWIECKI R.: Efektywność gospodarowania środkami trwałymi w przedsiębiorstwie. PWN, Warszawa-Kraków 1988.
- BÓRAWSKI P.: Ocena składników bilansu majątkowego przedsiębiorstw na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego. Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 2008.
- GASZA R., KALINOWSKI S., MIZERA J., SKOWROŃSKI A., 1996: Finanse przedsiębiorstwa w przykładach i zadaniach. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1996.
- IWIN J., NIEDZIELSKI Z.: Amortyzacja w finansach przedsiębiorstw. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2002.
- JANASZ W.: Zarządzanie kapitałem trwałym w gospodarce rynkowej. Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1993.
- JĘDRZEJCZAK K.: Amortyzacja środków trwałych i jej funkcje. PTE, Warszawa 1987.
- KASIEWICZ S.: Waloryzacja amortyzacji w warunkach wzrostu cen. Instytut Finansów, Warszawa 1985.
- KLEPACKI B., BORATYŃSKA K.: Analiza sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw branży piwowarskiej. Roczniki Naukowe SERiA, Tom VI (V), zeszyt 1 (2), Warszawa-Poznań-Puławy (Koszalin) 2003.

- MAREK S. (red.): Elementy nauki o przedsiębiorstwie. ECONOMICUS, Szczecin 2008.
- MARTYNIUK T.: Zasady wyceny i amortyzacji majątku trwałego. ODDK, Gdańsk 1996.
- MARTYNIUK T.: Polityka amortyzacyjna w strategii przedsiębiorstwa. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1999.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2004.
- PACYNA M.: Amortyzacja podatkowa środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Komentarz. Polska Akademia Rachunkowości, Warszawa 2007.
- POLACZEK R., 2006: Majątek przedsiębiorstwa a jego wartość.[w] Strategie Rozwoju Przedsiębiorstwa, Teoria i Praktyka pod red. Edwarda Urbańczyka, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Nr-434, Szczecin 2006.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 stycznia 1997 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, Dz.U. nr 6, poz. 35, i nr 14, poz.78, oraz z 1999 r. nr 6, poz. 39, i nr 100, poz. 1175.
- SWALTER L., 1985: Finanse. PWE, Warszawa.
- SKRZYWAN S., FEDAK Z.: Rachunkowość w przedsiębiorstwie przemysłowym. PTE, Warszawa 1963.
- Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz.U. Z 1994 r. Nr 121, poz. 591 z dnia 29 stycznia 1994 (art.3 ust 1 pkt11; art.31; art.32).
- WASILEWSKI M., ZABOLOTNY S.: Kształtowanie i efektywność strategii płynności finansowej PKM DUDA S.A. Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 2008.
- WERALSKI M.: Amortyzacja jako instytucja prawa finansowego. Studia Juridica Uniwersytetu Warszawskiego, cz. III, Warszawa 1975.
- ŻUREK J.: Przedsiębiorstwo, zasady działania, funkcjonowanie, rozwój. Wydawnictwo Fundacji Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007.

The value and consumption of tangible fixed assets by sectors

Abstract

The paper presents the value and consumption of tangible fixed assets in their various level of consumption and gross investment. It was found that among the analyzed groups of industries there are significant differences in the potential for permanent. The highest value of net assets was characterized by “industry”, while the largest increase in value of fixed assets recorded trade “building” This section also had the lowest level of consumption of resources. The highest level of consumption of fixed capital concern the “agriculture, hunting and forestry”. The highest value of investment in fixed assets recorded trade “industrial”, but the only section that recorded a decline in investment in fixed assets was the sector “agriculture, hunting and forestry”

